

R E C E N Z J E I O M Ó W I E N I A

KS. ANDRZEJ ANDERWALD

KS. RAJMUND PORADA

Sprawozdanie z działalności Komitetu Nauk Teologicznych PAN w latach 2012–2019

Niniejsze sprawozdanie dotyczy działalności Komitetu Nauk Teologicznych PAN w dwóch czteroletnich kadencjach: 2012–2015 i 2016–2019. Był to okres, kiedy pracami KNT PAN kierował ks. prof. dr hab. Tadeusz Dola (UO), który został wybrany przez członków Komitetu na funkcję przewodniczącego.

I. KADENCJA 2012–2015

Pierwsze posiedzenie Komitetu Nauk Teologicznych PAN w nowej, trzeciej kadencji (2012–2015) odbyło się 31 stycznia 2012 r. w Warszawie w Pałacu Kultury i Nauki. Spotkanie otworzył prof. dr hab. Stanisław Filipowicz, dziekan Wydziału I Nauk Humanistycznych i Społecznych PAN, który następnie wręczył nominacje 26 członkom Komitetu. W wyniku przeprowadzonych wyborów na funkcję przewodniczącego wybrano ks. prof. dr hab. Tadeusza Dolę (UO), a na wiceprzewodniczących – ks. dr hab. Stanisława Dziekońskiego, prof. UKSW, i ks. prof. dr hab. Krzysztofa Góździa (KUL). Na członków prezydium wybrano: ks. bp. dr hab. Marcina Hintza, prof. ChAT, o. prof. dr hab. Andrzeja Napiórkowskiego i o. prof. dr hab. Jacka Salija. Sekretarzem został ks. dr hab. Andrzej Anderwald, prof. UO. Skład Komitetu tworzyli ponadto: ks. prof. dr hab. Paweł Bortkiewicz (UAM), ks. prof. dr hab. Waldemar Chrostowski (UKSW), ks. prof. dr hab. Bogdan Częsz (UAM), o. prof. dr hab. Andrzej Derdziuk (KUL), ks. prof. dr hab. Bogdan Ferdek (PWT we Wrocławiu), ks. prof. dr hab. Waldemar Irek (+13 sierpnia 2012 r.) (PWT we Wrocławiu), ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła (UO), ks. prof. dr hab. Łukasz Kamykowski (UP JPPII), o. prof. dr hab. Józef Kulisz (UKSW), ks. prof. dr hab. Marian Machinek (UWM), ks. dr hab. Artur Malina (UŚ), ks. prof. dr hab. Piotr Morciniec (UO), ks. prof. dr hab. Jan Perszon (UMK), o. prof. dr hab. Henryk Pietras (Ignatianum), ks. prof. dr hab. Adam Przybecki (UAM), ks. prof. dr hab. Marian Rusecki (+15 grudnia 2012) (KUL), ks. prof. dr hab. Henryk Seweryniak (UKSW), ks. prof. dr hab. Jan Słomka (UŚ), prof. dr hab. Krystian Wojczek (UO), dr hab. Kalina Wojciechowska, prof. ChAT.

1. ZEBRANIA PLENARNE

W okresie sprawozdawczym miało miejsce (wraz z zebraniem inauguracyjnym) dziewięć zebrań plenarnych. Komitet spotkał się na pięciu zebraniach podczas sesji wyjazdowych: na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu (16 kwietnia 2012 r.), na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie Sekcji św. Andrzeja Boboli (15 listopada 2012 r.), na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Adam Mickiewicza w Poznaniu (8 listopada 2013 r.), w Warszawie na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego (21 lutego 2014 r.), na Wydziale Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (18 listopada 2014 r.). Wszystkie pozostałe odbywały się w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie (24 kwietnia 2013 r., 27 lutego 2015 r., 6 listopada 2015 r.).

Oprócz spraw organizacyjnych, formalnych i porządkowych zasadniczą część zebrań zajmowały konferencje naukowe i konwersatoria wokół ustalonych wcześniej przez członków tematów. W referowanym okresie odbyły się łącznie trzy konferencje naukowe (w tym dwie międzynarodowe) i pięć sesji naukowych i konwersatoriów:

1. Konwersatorium nt. projektów badawczych KNT PAN – 16 kwietnia 2012 r. Wprowadzenia do dyskusji w formie referatów dokonali ks. prof. dr hab. Henryk Seweryniak, *Obszary aktywności Komitetu Nauk Teologicznych w świetle prac innych komitetów Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych Polskiej Akademii Nauk* oraz ks. prof. dr hab. Paweł Bortkiewicz, który przedstawił możliwości dalszej realizacji rozpoczętego w poprzedniej kadencji KNT projektu *Chrześcijaństwo a kultura*.
2. Konwersatorium wprowadzające do konferencji pt. *Sekularyzm – wiara* – 15 listopada 2012 r. Wygłoszone zostały trzy referaty naukowe pomyślane jako impulsy do dyskusji nad projektem konferencji naukowej przygotowywanej przez KNT: *Wiara w rozumieniu ewangelickim* (ks. bp prof. dr hab. Marcin Hintz); *Wiara a sekularyzacja* (ks. prof. dr hab. Krzysztof Głódź) oraz *Wiara a pobożność ludowa* (ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła).
3. Sesja naukowa nt. egzorcyzmów – 24 kwietnia 2013 r. W ramach wprowadzenia do dyskusji zostały wygłoszone cztery referaty: *Egzorcyzmy w Biblii* (ks. prof. UŚ dr hab. Artur Malina), *Doktrynalne i teologiczne podstawy egzorcyzmów w Kościele katolickim* (ks. prof. dr hab. Jan Słomka); *Czy medycyna alternatywna to «działanie szatana»? – Problem praktycznej aplikacji egzorcyzmów* (ks. prof. dr hab. Piotr Morciniec); *Z doświadczeń teologa egzorcyisty* (ks. prof. UKSW dr hab. Leszek Misiarczyk).
4. Konferencja naukowa pt. *Sekularyzm – wiara – ewangelizacja* – 8 listopada 2013 r. Podczas niej zostały wygłoszone trzy referaty: *Współczesny sekularyzm a teologia sekularyzacji jako wyzwania dla wiary* (o. prof. dr hab. Andrzej Napiórkowski OSPPE UP JP II Kraków); *Możliwość wiary dzisiaj. Perspektywa*

- teologiczna* (ks. prof. dr hab. Bogdan Ferdek, PWT Wrocław); *Ewangelizacja odpowiedzią wspólnoty wierzących* (ks. prof. dr hab. Jan Perszon, UMK Toruń).
5. Konferencja międzynarodowa pt. *Teologia między sekularyzacją, sekularyzmem i wielokulturowością* – 21 lutego 2014 r. Podczas spotkania odbyły się trzy sesje tematyczne: *Teologia a sekularyzacja*, *Teologia a sekularyzm* i *Teologia a wielokulturowość*. W trakcie każdej z nich w formie dwugłosu – referat i koreferat – wystąpiło po dwóch prelegentów (przedstawiciel Kuratorium Europejskiego Stowarzyszenia Teologów [ECTS] i przedstawiciel z grona Komitetu Nauk Teologicznych PAN).
 6. Konferencja międzynarodowa pt. *Prymat papieski w służbie jedności Kościoła* – 18 listopada 2014 r. Wygłoszono cztery referaty: *Prymat i kolegialność w służbie jedności Kościoła – perspektywa teologii katolickiej* (ks. prof. dr hab. Wolfgang Klausnitzer), *Prymat papieski w służbie jedności Kościoła – perspektywa teologii prawosławnej* (ks. prof. dr hab. Nicu Dumitraşcu), *Prymat papieski w służbie jedności Kościoła – perspektywa teologii luteranckiej* (bp prof. Marcin Hintz) i *Teologia jedności Kościoła* (ks. dr hab. Sławomir Pawłowski). Po zakończeniu dyskusji ks. dr hab. Jacenty Mastej (Instytut Teologii Fundamentalnej KUL) dokonał prezentacji *Traktatu o Kościele* – książki śp. księdza prof. Mariana Ruseckiego, pierwszego przewodniczącego KNT PAN.
 7. Konwersatorium pt. *Wolność sumienia w przestrzeni publicznej* – 27 lutego 2015 r. Wprowadzenia do dyskusji w formie referatów dokonali: ks. bp. prof. Marcin Hintz (*Wolność sumienia i klauzula sumienia w sferze polis w świetle najnowszych wydarzeń politycznych w Europie. Perspektywa ewangelicka*) oraz ks. prof. Marian Machinek (*Problematyka wolności sumienia w świetle współczesnych wyzwań. Perspektywa katolicka*).
 8. Konwersatorium pt. *Ku katolickiej teologii judaizmu* – 6 listopada 2015 r. Dwóch prelegentów ks. prof. dr hab. Waldemar Chrostowski i ks. prof. dr hab. Łukasz Kamykowski dokonało wprowadzenia do dyskusji, przestawiając z perspektywy Kościoła katolickiego racje za potrzebą budowania katolickiej teologii judaizmu.

KNT PAN odgrywa ważną rolę w integrowaniu środowiska teologów w Polsce, niezależnie od uwarunkowań konfesyjnych. Realizacji tego zadania służyło pięć zebrań plenarnych odbytych podczas sesji wyjazdowych w różnych teologicznych ośrodkach naukowych (wydziałach, instytutach) w kraju. Tego typu działania sprzyjały realizacji przez Komitet funkcji koordynacyjnych i inspirujących dla inicjowania naukowego dyskursu w obrębie polskiej teologii w perspektywie interkonfesyjnej, jak również jej umiędzynarodowienia. W okresie sprawozdawczym Komitet objął patronatem 19 konferencji naukowych organizowanych przez różne ośrodki naukowe w Polsce: *Zmiana pokoleniowa w teologii* (Opole, 15–18 marca 2012 r.); *O zasadach współczesnej teologii*, (Poznań, 12 października 2012 r.); *Chrześcijaństwo wobec postmodernizmu. Wiarygodność chrześcijaństwa w dyskusji z postmodernizmem* (Bydgoszcz, 27–28 września 2012 r.); XIII Dni Interdyscyplinarne

Wydziału Teologii UWM w Olsztynie, pt. *Mózg–umysł–dusza. Teologia, filozofia i nauki empiryczne w sporze o adekwatną antropologię* (Olsztyn, 12–13 listopada 2012 r.); *Posoborowe koncepcje teologii katolickiej* (Kraków, 28 lutego 2013 r.); *Status błędu w filozofii i teologii* (Wrocław 7 marca 2013 r.); *Jezus z Nazaretu Benedykta XVI* (Wrocław, 11–12 kwietnia 2013 r.); *Wiara w poszukiwaniu zrozumienia. Hermeneutyki teologiczne 50 lat po Soborze Watykańskim II*, (Opole, 8–9 maja 2013 r.); *Wiara i/a wiarygodność* (Radom, 18–20 września 2013 r.); *Biblia brzeska w 450-lecie wydania przekładu. Historia, język, kultura, teologia* (Warszawa 20–21 listopada 2013 r.); *Teologia między sekularyzacją, sekularyzmem i wielokulturowością* (Warszawa, 21 lutego 2014 r.); *Kościół jest piękny* (Kraków, 28 lutego 2014 r.); *Chrystus Paschy* (Bydgoszcz, 9 maja 2014 r.); *Wiarygodność chrześcijańskiego orędzia zbawienia* (Olsztyn, 11–12 września 2014 r.); *Mistyka Śląska* (Bagno, 25 września 2014 r.); *Jezus Chrystus ten sam na wieki? Współczesne kontrowersje chrystologiczne* (Wrocław, 22–23 maja 2015 r.); *Islam: apologia i dialog* (Rzeszów, 17–18 września 2015 r.); *Konteksty mistyki krzeszowskiej* (Krzeszów, 25–27 września 2015 r.); *Encyklika Laudato si' w perspektywie ekumenicznej* (Opole, 9 grudnia 2015 r.). W trakcie konferencji Przedstawiciele Komitetu wygłaszali referaty.

2. ROCZNIK „STUDIA NAUK TEOLOGICZNYCH”

Komitet wznowił wydawanie własnego periodyku – rocznika zatytułowanego „Studia Nauk Teologicznych”. Na spotkaniu plenarnym 21 lutego 2014 r. w Warszawie funkcję nowego redaktora SNT PAN, po rezygnacji dotychczasowego – ks. prof. Andrzeja Derdziuka, przejął ks. prof. Marian Machinek. Nowy redaktor SNT przedstawił propozycję dotyczącą formy wydrukowania zaległych numerów periodyku. W okresie sprawozdawczym wydano cztery monograficzne tomy SNT.

Tom 6–7 (2011–2012) poświęcony został problematyce świętości. Opublikowane artykuły prezentują wybrane wymiary świętości przedstawione z perspektywy różnych dyscyplin teologicznych: *Świętość jako motyw wiarygodności Objawienia i chrześcijaństwa* (Marian Rusecki), *Herezja jako grzech przeciwko świętości Kościoła* (Henryk Pietras), *Kanoniczne potwierdzenie świętości* (Henryk Misztal), *Mistyka w codzienności: Postulat dla reformy i rozwoju Kościoła* (Andrzej Napiórkowski), *Zwyczajna świętość osiągnięcia* (Zbigniew Wanat), *Hagiografia polska* (Roland Prejs), *Świętość w perspektywie ekumenicznej* (Sławomir Nowosad), *Idea naśladowania w teologii moralnej jako próba metodycznego przedstawienia chrześcijańskiego powołania do świętości* (Tadeusz Zadykowicz).

Tom 8 (2013) poświęcono problematyce Kościoła ubogich. Jego tytuł wprost nawiązuje do słów papieża Franciszka z przemówienia na spotkaniu z dziennikarzami (16 marca 2013 r.): „Jakże bardzo chciałbym Kościoła ubogiego i dla ubogich”. Na zawartość tomu składają się teksty, w których podjęto tematykę ubóstwa w optyce eklezjalnej: *Oblicza ludzkiego ubóstwa w świetle Ewangelii*

Jezusa Chrystusa (Stefan Szymik), *Ubóstwo w dobie globalizacji w perspektywie nauczania społecznego Benedykta XVI oraz nauk społecznych* (Marcin Lisak), *Opcja na rzecz ubogich* (Andrzej Pietrzak), *Udział ubogich w ewangelizacji na przykładzie działalności kościelnych wspólnot podstawowych* (Ryszard Hajduk), *La alegría del evangelio y la reforma de la Iglesia. Líneas fundamentales de la exhortación apostólica „Evangelii gaudium”* (Ángel Cordovilla Pérez), *Radość chrześcijańska jako cnota eklezjalna* (Katarzyna Parzych-Blakiewicz), *Chrześcijański lider biznesu* (Ireneusz Mroczkowski), *Konsekracja zakonna a wezwanie do ubóstwa w kontekście nauczania papieża Franciszka* (Adam Sobczyk).

Tom 9 (2014), poświęcony problematyce sekularyzmu i sekularyzacji, jest nawiązaniem do konferencji pt. *Teologia między sekularyzacją, sekularyzmem i wielokulturowością*. Na jego treść złożyły się poszerzone referaty z konferencji oraz teksty innych autorów, w których dokonano analizy relacji Kościoła jako wspólnoty wierzących i instytucji do pluralistycznego społeczeństwa, a także oddziaływania tych procesów na wiarę i życie konkretnych chrześcijan: *Współczesny sekularyzm a teologia sekularyzacji* (Andrzej Napiórkowski), *Źródła sekularności* (Marek Hułas), *Refleksje o filozoficznych źródłach sekularyzacji i sekularyzmu* (Paweł Mazanka), *Die Hilfe, welche die Kirche von der heutigen Welt erfährt* (Gerhard Kruij), *Czy Kościół ma receptę na sekularyzm?* (Jan Perszon), *Od separatyzmu do pluralizmu* (Kalina Wojciechowska), *Los cristianos en una sociedad pluralista* (Marek Raczekiewicz), *Kraina niepodobieństwa. J. Ratzinger/Benedykt XVI o (po) nowoczesnej destabilizacji etosu* (Jerzy Szymik), *«A ten zbrodniarz emigrant [Bóg] myśli o powrocie?» Czy proroctwo Adama Mickiewicza kiedyś się spełni?* (Jacek Salij), *Sztuka sakralna wobec wyzwań sekularyzacji* (Jacek Bramorski).

Tom 10 (2015) poświęcono problematyce rozumienia prymatu Piotrowego. Na treść tego tomu składają się refleksje teologów proponujących różne – od klasycznych aż po współczesne – sposoby rozumienia urzędu i posługi papieskiej. Obok głosów katolickich są również stanowiska przedstawicieli teologii ewangelickiej i prawosławnej: *Szymon Piotr znakiem trwania i jedności Jezusowego Kościoła Żydów i Greków według Mt 16, 13–20* (Zdzisław Żywica), *Piotr jako pasterz w J 21, 15–19* (Marek Karczewski), *Teologia i prakseologia prymatu w pontyfikacie Jana Pawła II* (Marek Żmudziński), *Prymat według Josepha Ratzingera* (Krzysztof Gózdź), *Primat und Kollegialität* (Wolfgang Klausnitzer), *Der Glaube und die dogmatischen Aussagen des I. Vaticanums über den päpstlichen Primat* (Gisbert Greshake), *Prymat papieski w służbie jedności Kościoła – perspektywa teologii luterńskiej* (Marcin Hintz), *Papal primacy in the service of the unity of the Church – one Orthodox theological perspective* (Nicu Dumitrașcu), *Prymat biskupa Rzymu w perspektywie prawosławnej* (Zygfryd Glaeser), *Teologia jedności Kościoła* (Sławomir Pawłowski).

3. KONKURS KSIĄŻKA ROKU

Po raz pierwszy na posiedzeniu plenarnym 27 lutego 2015 r. odbyła się debata nad podjęciem inicjatywy promującej badania i publikacje teologiczne w szerszej przestrzeni społecznej. Pojawił się pomysł wyróżniania publikacji tytułem „Książka Roku”. Opracowanie takie – obok walorów naukowych – posiadałoby również szersze kulturotwórcze bądź społeczne oddziaływanie. Ostatecznie jednogłośnie przyjęto wnioski o powołaniu gremium opiniującego zgłaszane propozycje. W jego skład weszli: prof. K. Wojciechowska, ks. prof. J. Perszon, ks. prof. K. Góźdz, o. prof. J. Salij, a spoza grona Komitetu – ks. prof. P. Góralczyk. Na ostatnim posiedzeniu Komitetu w 2015 r. tytuł „Książki Roku 2014” przyznano trzynomowej edycji, która zapoczątkowuje serię *Kazania w kulturze polskiej*, opublikowanej przez Wydawnictwo UNUM (t. 1: *Kazania maryjne*, wyd. i oprac. Roman Mazurkiewicz i Kazimierz Panuś, ss. 656; t. 2: *Kazania pasyjne*, wyd. i oprac. Janusz S. Gruchała i Kazimierz Panuś, ss. 591; t. 3: *Kazania funeralne*, wyd. i oprac. Kazimierza Panuś i Marek Skwara, ss. 597).

4. INNE POLA AKTYWNOŚCI

W okresie sprawozdawczym Komitet prowadził współpracę z Polską Akademią Umiejętności, Radą Naukową Konferencji Episkopatu Polski, Komisją Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski oraz Polską Radą Ekumeniczną. Członkowie Komitetu sporządzili łącznie 10 ekspertyz na zamówienie instytucji kościelnych, państwowych, samorządowych. Komitet kontynuował działania na rzecz intensyfikacji współpracy z zagranicznymi ośrodkami naukowymi. Przykładem inicjatyw międzynarodowych KNT PAN – obok indywidualnej międzynarodowej aktywności członków przez aktywny udział w konferencjach i publikacje w czasopiśmie międzynarodowych – było nawiązanie współpracy z Kuratorium Europejskiego Stowarzyszenia Teologów (ESCT). Wymiernym jej efektem stały się dwa spotkania naukowe i wspólna organizacja dwóch konferencji w Warszawie (20–21 lutego 2014 r.) i Opolu (7 listopada 2015 r.).

II. KADENCJA 2016–2019

Inauguracyjne spotkanie wybranego na kadencję 2016–2019 Komitetu Nauk Teologicznych PAN odbyło się 26 stycznia 2016 r. W wyniku wyborów powołano 24 członków. Skład ten uzupełniono na kolejnym zebraniu plenarnym o 6 kolejnych, tak by łącznie Komitet liczył 30 osób. Na funkcję przewodniczącego ponownie wybrano ks. prof. dr. hab. Tadeusza Dolę (UO). Wiceprzewodniczącymi Komitetu

zostali ks. prof. dr hab. Krzysztof Gózdź (KUL) i prof. dr hab. Kalina Wojciechowska (ChAT). Na członków prezydium wybrano: ks. prof. dr hab. Arkadiusza Barona (UP JPII), ks. prof. dr hab. Waldemara Chrostowskiego (UKSW) i ks. prof. dr hab. Ireneusza Werbińskiego (UMK). Sekretarzem został ks. dr hab. Rajmund Porada, prof. UO. Skład Komitetu tworzyli ponadto: ks. dr hab. Andrzej Anderwald, prof. UO, ks. prof. dr hab. Paweł Bortkiewicz (UAM), ks. dr hab. Andrzej Draguła, prof. US, ks. prof. dr hab. Bogdan Ferdek (PWT we Wrocławiu), ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła (UO), ks. dr hab. Jan Klinkowski, prof. PWT we Wrocławiu, ks. prof. dr hab. Krzysztof Konecki (UMK), ks. prof. dr hab. Józef Kulisz (Collegium Bobolanum PWT w Warszawie), ks. prof. dr hab. Marian Machinek (UWM), ks. prof. dr hab. Zbigniew Marek (Akademia Ignatianum), ks. prof. dr hab. Piotr Morciniec (UO), o. prof. dr hab. Andrzej Napiórkowski (UPJPII), ks. dr hab. Sławomir Nowosad, prof. KUL, bp prof. dr hab. Jerzy Pańkowski (ChAT), o. dr hab. Kazimierz F. Papciak, prof. PWT we Wrocławiu, ks. prof. dr hab. Jan Perszon (UMK), ks. prof. dr hab. Wiesław Przyczyna (UP JPII), ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej (UO), prof. dr hab. Eugeniusz Sakowicz (UKSW), ks. prof. dr hab. Jan Szpet (UAM), ks. prof. dr hab. Jerzy Szymik (UŚ), ks. prof. dr hab. Jan Walkusz (KUL), ks. prof. dr hab. Józef Warzeszak (UKSW). Przewodniczący KNT PAN, dziękując za znakomitą pracę dotychczasowego redaktora periodyku KNT zatytułowanego „Studia Nauk Teologicznych”, ks. prof. Mariana Machinka, zaproponował mu kontynuację prac redakcyjnych, co spotkało się z akceptacją ze strony redaktora i całego gremium.

1. ZEBRANIA PLENARNE

W okresie sprawozdawczym odbyło się (wraz z zebraniem inauguracyjnym) dziewięć zebrań plenarnych. Wszystkie miały miejsce w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie. Obok spraw organizacyjnych, formalnych i porządkowych zasadniczą część spotkań zajmowały naukowe konwersatoria wokół ustalonych wcześniej przez członków tematów. Miały one dwuczęściową strukturę – w pierwszej części nastąpiło merytoryczne wprowadzenie w formie naukowych referatów, wygłaszanych przez członków Komitetu lub zaproszonych gości, w drugiej odbyła się dyskusja. W referowanym okresie odbyło się łącznie siedem takich konwersatoriów:

1. Konwersatorium pt. *Teologia J. Ratzingera – Benedykta XVI* – 24 listopada 2016 r. Wprowadzenia do dyskusji w formie referatów dokonali: ks. prof. dr hab. Waldemar Chrostowski, ks. prof. dr hab. Krzysztof Gózdź i ks. prof. dr hab. Jerzy Szymik.
2. Konwersatorium nt. transhumanizmu – 15 maja 2017 r. Wprowadzenia do dyskusji w formie referatów dokonali: ks. dr hab. Arkadiusz Baron, prof. UP JPII (*Transhumanizm w świetle antropologii starożytnej. Studium teologiczne na przykładzie myśli Orygenesa i św. Augustyna*), ks. prof. dr hab. Józef Kulisz (*Dotknąć zasad*

- życia – od eugeniki do transhumanizmu) i ks. prof. dr hab. Paweł Bortkiewicz (*Transhumanizm – ideologia postępu wbrew idei rozwoju człowieka*).
3. Konwersatorium pt. *Doktor Marcin Luter z perspektywy protestanckiej, prawosławnej i katolickiej* – 16 lutego 2017 r. Wprowadzenia do dyskusji w formie referatów dokonali: dr Jerzy Sojka z ChAT (*Teologia chrześcijańskiej egzystencji*), abp prof. dr hab. Jerzy Pańkowski (*Kościół prawosławny a Luter*) i ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła (*Historyczny rozwój katolickiego obrazu Marcina Lutra*). Na zaproszenie Przewodniczącego w konwersatorium uczestniczył także bp dr hab. Marcin Hintz, prof. ChAT.
 4. Konwersatorium nt. relacji między wiarą a kulturą – 17 maja 2018 r. Wprowadzenia do dyskusji w formie referatów dokonali bp dr hab. Michał Janocha, prof. UW (*Sztuka i piękno. Między estetyką a teologią*) i ks. dr hab. Andrzej Draguła, prof. US (*Religijne szanse sztuki współczesnej*).
 5. Konwersatorium nt. obecności islamu w Europie – 15 listopada 2018 r. Wprowadzenia do dyskusji w formie referatów dokonali ks. prof. dr hab. Jan Perszon (*Islam w Europie – zagrożenia*) i ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej (*Islam w Europie – wyzwania*).
 6. Konwersatorium nt. recepcji postaci i nauczania papieża Franciszka – 16 maja 2019 r. Wprowadzenia do dyskusji w formie referatów dokonali ks. dr hab. Konrad Glombik, prof. UO (*Specyficzne aspekty teologii w nauczaniu papieża Franciszka*) i ks. dr Mirosław Tykfer (*Percepcja osoby i nauczania Franciszka w kontekście kościelno-medialnym*).
 7. Konwersatorium nt. obecności Kościoła w przestrzeni publicznej – 3 października 2019 r. Wprowadzenia do dyskusji w formie referatów dokonali ks. prof. dr hab. Andrzej Napiórkowski i ks. dr hab. Kazimierz Papiak, prof. PWT.

KNT PAN stanowi ważny instrument integrowania środowiska teologów w Polsce, niezależnie od uwarunkowań konfesyjnych. Dokonuje się to poprzez organizowanie lub obejmowanie patronatem sesji i sympozjów w różnych teologicznych ośrodkach naukowych (wydziałach, instytutach) w kraju, w tym także z udziałem młodych naukowców i doktorantów. Tego typu działania spełniają również funkcję koordynacyjną i inspirującą dla podejmowania naukowego dyskursu w obrębie polskiej teologii w perspektywie interkonfesyjnej.

W okresie sprawozdawczym z inicjatywy i przy merytorycznym wkładzie Komitetu zorganizowano siedem konferencji naukowych, które dotyczyły ważnych dla teologii i społeczności chrześcijan w Polsce kwestii: jedności chrześcijan w kontekście 500-lecia Reformacji (*Kościół a jedność. 500-lecie Reformacji*, Kraków, 28 lutego 2017 r.; *Hermeneutyczne dziedzictwo Reformacji*, Warszawa, 10–11 maja 2017 r.), implikacji teologicznomoralnych adhortacji *Amoris laetitia* (*Amoris laetitia. Ewolucja czy rewolucja w nauczaniu Kościoła katolickiego o małżeństwie?*, Opole, 24 listopada 2016 r.), rozumienia Kościoła (*Wyjątkowość Kościoła*, Kraków, 20 lutego 2018 r.; *Kościół i misja*, Rzym, 18–19 lutego 2019 r.), roli Kościoła w pluralistycznym społeczeństwie (*Kościół wobec pluralizmu w życiu*

społecznym. *Dialog czy konflikt?*, Toruń, 10–12 czerwca 2018 r.), moralnego nauczania Kościoła (*Kościół wobec globalnej seksualizacji społeczeństw*, Poznań, 9–11 czerwca 2019 r.).

Ponadto Komitet objął swym patronatem kilkanaście konferencji naukowych organizowanych przez różne ośrodki naukowe.

2. ROCZNIK „STUDIA NAUK TEOLOGICZNYCH”

KNT PAN kontynuował wydawanie rocznika „Studia Nauk Teologicznych”, który stanowi forum wymiany myśli i prezentacji wyników badań naukowych w dziedzinie teologii. W okresie sprawozdawczym wydano cztery monograficzne tomy (11, 12, 13, 14) SNT.

Tom 11 (2016) poświęcony został problematyce dialogu chrześcijańsko-żydowskiego. W opublikowanych artykułach zaprezentowano wybrane tematy przedstawione z perspektywy chrześcijańskiej. Zauważono, że w historii relacji chrześcijańsko-żydowskich nie brakuje uprzedzeń i wzajemnych oskarżeń. Nadal nierzadko obraz przedstawiciela narodu wybranego w umysłowości chrześcijańskiej, jak też chrześcijanina w mentalności żydowskiej pozostaje daleki od prawdy. Poruszając najważniejsze wątki dialogu chrześcijańsko-żydowskiego, skonstatowano, że ciemne karty historii powinny jeszcze bardziej wzmocnić wysiłek w kierunku wzajemnego zrozumienia i zbliżenia: *Relacje między Kościołem Janowym a judaizmem rabinicznym w świetle najnowszych badań* (Miroslaw S. Wróbel), *Matthew 5, 17: What did Jesus say in dialogue with rabbis?* (Massimo Gargiulo), «*Nie jak ich uczeni w piśmie*» (Mt 7, 29). *Autorytet Mojżesza i Jezusa według Mateusza* (Artur Malina), *Żydzi i judaizm w «Dialogu z Żydem Tryfonem»* Justyna Męczennika (Leszek Misiarczyk), *Idea trzech testamentów Klemensa z Aleksandrii* (Józef Grzywaczewski), *Późnorzymskie ustawodawstwo państwowe przeciw Żydom (IV–V wieku). Egzemplifikacja na podstawie ograniczeń praw obywatelskich* (Maria Piechocka-Kłos), *Papież Pius XII wobec Szoah. Artykuł sprawozdawczy* (Kazimierz Dola), *Herkunft und Zukunft von «Nostra aetate»*. *Fünfundzwanzig Jahre nach der Konzilsklärung* (Rudolf Kutschera, Achim Buckenmaier), *Ku katolickiej teologii judaizmu. Wprowadzenie do dyskusji* (Łukasz Kamykowski), *Ku katolickiej teologii judaizmu. Inspiracje kard. J. Ratzingera/Benedykta XVI* (Waldemar Chrostowski), *Holocaust, Dekalog i Kieślowski* (Marek Lis), «*How Jews see Jesus*»: *christian references in Amos Oz's Novel «Judas»* (Maddalena Schiavo), *Dialog chrześcijańsko-żydowski w katechezie młodzieży szkół ponadgimnazjalnych – między założeniami a praktyką* (Anna Zellma).

Tom 12 (2017) poświęcono problematyce ujętej w hasło: *theologia benedicta*. Zostało ono zapożyczzone z inspirowanego myśłą J. Ratzingera/Benedykta XVI, trzypięciotomowego dzieła ks. prof. J. Szymika, noszącego właśnie taki tytuł. Autorzy zamieszczonych tekstów podejmują próbę rekonstrukcji najważniejszych tematycznych aspektów dorobku J. Ratzingera/Benedykta XVI. Jest to spuścizna niezwykle

obszerna i wieloraka, bo obejmuje szerokie spektrum teologii, a także filozofii: *Rebeliant w Kościele czy stróż doktryny katolickiej?* (Andrzej Napiórkowski OSPPE), *Teologia według J. Ratzingera/Benedykta XVI. Rozumienie, natura, sens* (Jerzy Szymik), *Josepha Ratzingera teologia religii. Szkic* (Andrzej Michalik), *Poznanie Boga w historii: debata między Josephem Ratzingerem a Walterem Kasperem* (Jacek Kempa), *Una sola «voluntad de la persona» en Christo según J. Ratzinger* (Raúl Orozco Ruano), *Die Mariologie von Joseph Ratzinger/Papst em. Benedikt XVI. Ein Überblick* (Rainer Hangler), *Aportaciones doctrinales del Santo Padre Benedicto XVI en el ámbito del derecho canónico* (Juan Manuel Cabezas Cañavate), *Czas a wieczność według Josepha Ratzingera/Benedykta XVI* (Krzysztof Gózdź), *Uwag kilka o lęku w obliczu śmierci. Czytając Josepha Ratzingera* (Miroslaw Pawliszyn CSsR), *Wymagania miłości w życiu społecznym w świetle encyklik «Deus caritas est» i «Caritas in veritate» papieża Benedykta XVI* (Marek Kluz), *Zmagania o tożsamość i chrześcijańskiego ducha Europy. Refleksje na kanwie myśli kardynała Josepha Ratzingera/Benedykta XVI o historii i przyszłości naszego kontynentu* (Ignacy Bokwa), *Europe and Human Dignity. A Steinian discussion of Joseph Ratzinger's understanding of Europe* (Mette Lebech).

Tom 13 (2018) „Studiów Nauk Teologicznych PAN” poświęcony został problematyce związanej z obchodem 500-lecia reformacji. Zawartość tego tomu stanowi niejako przedłużenie wspomnianego wyżej konwersatorium na temat Marcina Lutra zorganizowanego przez Komitet. Na zamieszczone artykuły składają się poszerzone referaty z konwersatorium oraz teksty innych autorów, w których dokonano analizy zarówno poglądów Lutra, jak i teologicznych, historycznych i kościelnych konsekwencji reformacji: *Teologia chrześcijańskiej egzystencji* (Jerzy Sojka), *Kazanie na Górze (Mt 5–7) w wykładzie Marcina Lutra* (Stefan Szymik MSF), *Historyczny rozwój katolickiego obrazu Marcina Lutra* (Piotr Jaskóła), *Gli anniversari nei 500 anni della Riforma protestante (1517–2017)* (Jan Mikrut), *Prawosławie wobec reformacji Lutra* (abp Jerzy Pańkowski), *Tradycja i polityka. Współczesna rosyjska prawosławna krytyka Reformacji na przykładzie sporu o autorytatywność tradycji* (Marcin Składanowski), *Lutra nauka o usprawiedliwieniu jako «imputatio» i «deificatio»* (Rajmund Porada), *«Iure divino» i «iure humano» prymatu papieskiego w dialogu katolicko-luterańskim* (Marek Żmudziński), *Reformacyjne dziedzictwo etyki w koncepcji świeckiego chrześcijaństwa Dietricha Bonhoeffera* (bp Marcin Hintz, Maria Urbańska-Bożek).

Tom 14 (2019) „Studiów Nauk Teologicznych PAN” podjął problem relacji między wiarą i kulturą: *Wiara i kultura w perspektywie personalistycznej według Czesława S. Bartnika* (Jan Miczyński), *Komunikacja wiary w przestrzeni kulturowej. Perspektywa historyczna* (Witold Kawecki), *Religijne szanse sztuki współczesnej* (Andrzej Draguła), *Film: apokryficzne loci theologici* (Marek Lis), *“... striving for the prize”: The Theological Significance of Athletic Language in Philippians 3:12–16* (Reimund Bieringer), *Przedstawiciele zawodów scenicznych w świetle dokumentów wczesnochrześcijańskich synodów (IV–V w.)* (Maria Piechocka-Kłós),

Sumienie i dyskurs. Analiza na marginesie Moralbewusstsein und Kommunikatives Handeln Jürgena Habermasa (Mariusz Wojewoda), *Symbol węża w Apokalipsie św. Jana* (Marek Karczewski), *Zagadnienia etyczne w islamie* (Sławomir Nowosad).

Dzięki staraniom redakcji w ostatnim roku kadencji Komitetu „Studia Nauk Teologicznych” zostały zakwalifikowane do pierwszej edycji dwuletniego ministerialnego programu „Wsparcie dla czasopism naukowych” (2019–2020). Udział w nim pozwala na finansowanie procesu wydawniczego, podnoszenie poziomu naukowego czasopisma i uzyskanie w przyszłości wyższej punktacji. Jednocześnie Wydział Teologii KUL zobowiązał się do realizacji strony organizacyjnej procesu wydawniczego. Dzięki temu zostały stworzone podstawy do dalszego rozwoju rocznika.

3. KONKURS „KSIĄŻKA ROKU”

Stałym elementem działalności Komitetu jest organizacja konkursu „Książka Roku”. Ma on na celu m.in. promocję badań i publikacji teologicznych także poza wąskimi kręgami specjalistów. Wyróżnia się bowiem publikacje cechujące się nie tylko wysokim walorem naukowym, ale również szerszym, kulturotwórczym oddziaływaniem. W okresie sprawozdawczym zorganizowano łącznie cztery konkursy:

1. W 2016 r. do konkursu zgłoszono sześć monografii naukowych z dziedziny teologii, a tytuł zdobyła książka Rajmunda Pietkiewicza, *Biblia Polonorum. Historia Biblii w języku polskim, t. V: Biblia Tysiąclecia* (1965–2015), Poznań: Wydawnictwo Pallottinum 2015.
2. W 2017 r. do konkursu zgłoszono osiem monografii, a tytuł zdobyło opracowanie Jerzego Szymika, *Theologia benedicta, t. I–III*, Katowice: Księgarnia św. Jacka 2016.
3. W 2018 r. do konkursu zgłoszono cztery monografie, a tytuł zdobyła publikacja Piotra Jaskóły, *Unio cum Christo. Wybrane zagadnienia z problematyki ewangelickiej*, Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego 2017.
4. W 2019 r. do konkursu zgłoszono cztery monografie, a tytuł zdobyła książka Marka Błaza, *Kościół w stanie epiklezy*, Kraków: WAM 2018.

4. INNE POLA AKTYWNOŚCI

W okresie sprawozdawczym członkowie Komitetu sporządzili łącznie 11 ekspertyz na zamówienie instytucji kościelnych, państwowych, samorządowych. Komitet prowadził współpracę z Radą Naukową Konferencji Episkopatu Polski, Komisją Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski oraz Polską Radą Ekumeniczną. Niektórzy członkowie KNT byli jednocześnie członkami bądź ekspertami wyżej

wymienionych gremiów, co w naturalny sposób przyczyniało się do inicjowania współpracy.

Komitet podejmował także współpracę międzynarodową poprzez udział członków w zagranicznych kongresach i konferencjach naukowych. Łącznie miało miejsce kilkadziesiąt tego typu wydarzeń.

Na uznanie zasługuje także szeroki udział członków w inicjatywach mających na celu popularyzację wyników badań naukowych lub edukację. Odnotowano ponad 200 przedsięwzięć o takim charakterze.